

Πρωτοβουλία για ένα πολύμορφο κίνημα στην Ψυχική Υγεία

Μέσα στον ορυμαγδό των κοινωνικών και πολιτικών εξελίξεων, που συντελούν στοχευμένα στην περαιτέρω απεξάρθρωση του κοινωνικού ιστού, κάνοντας όλο και πιο αβίωτη τη ζωή όλο και περισσότερων, ελάχιστη είναι η προσοχή που δίνεται στον ανέκαθεν «φτωχό συγγενή» του συστήματος, στην ψυχική υγεία, όπου μέτρα, υπουργικές αποφάσεις, πρακτικές, επιδιώξεις, οδηγούν συστηματικά στον περαιτέρω κατασταλτικό χαρακτήρα του συστήματος των υπηρεσιών και στην ιδιωτικοποίησή του.

Θεωρούμε ότι τα μέτρα αυτά, οι πρακτικές και η λειτουργία του όλου συστήματος που ευοδώνουν και διαμορφώνουν, απαιτούν εγρήγορση και άμεση οργάνωση αντιδράσεων και αντιστάσεων, καθώς οδηγούν, βάσει σχεδίου (όπου συμπλέουν κράτος, ιδιώτες κλπ), σε μια παλαιολιθικού χαρακτήρα ψυχιατρική πρακτική εγκλεισμού και απόρριψης, με όλα τα σύγχρονα κατασταλτικά και απανθρωποποιητικά εργαλεία της κυρίαρχης ψυχιατρικής «επιστήμης».

Πιο πρόσφατο συμβάν είναι το αίτημα (23/6/21) του ΔΣ του ποικιλοτρόπως γνωστού συλλόγου νοσηλευτών ΣΥΝΟΨΥΝΟ για τη σύσταση «μιας εξειδικευμένης ομάδας παρέμβασης στην ψυχολογική κρίση» ασθενών που νοσηλεύονται. Θα αποτελείται από 3-4 άτομα σε κάθε βάρδια με αποκλειστική αποστολή την «εφαρμογή τεχνικών και μέτρων αποκλιμάκωσης, όπως χορήγηση ενέσιμης φαρμακευτικής αγωγής, εφαρμογή προστατευτικού κλινοστατισμού... κλπ». Είναι χαρακτηριστικό της κουλτούρας που τους διέπει και της «κοινωνικής ανάθεσης» για καταστολή την οποία επιτελούν και στην οποία έχουν, δυστυχώς, ανάγκη το ρόλο του νοσηλευτή, ότι ταυτίζουν (αδιάβαστοι πάντα και για τα στοιχειώδη) τις λεγόμενες «τεχνικές αποκλιμάκωσης» με την μηχανική καθήλωση. Γιατί αυτό που θέλουν, είναι ν' απαλλαγούν από το «βάρος» αυτού που θεωρούν απαραίτητο να γίνεται (να είναι οι ασθενείς, ακόμα και με το παραμικρό, δεμένοι), στη λογική ενός αποκαθαρμένου, αποστειρωμένου και ιατρικοποιημένου ρόλου του νοσηλευτή, σε διαμετρική αντίθεση με τον ουσιαστικά θεραπευτικό και πρωταγωνιστικό ρόλο που θάπρεπε να έχει ο/η νοσηλευτής/τρια και που προφανώς ουδέποτε πέρασε από το μυαλό των (διαδρομιστών του Υπουργείου και της κάθε εξουσίας) γραφειοκρατών του ΣΥΝΟΨΥΝΟ. Θέλουν, πρακτικά, κάτι σαν ένα καθαρά αστυνομικό σώμα να αναλάβει τη «βρώμικη δουλειά». Καμιά έκπληξη, φυσικά, ότι τέτοια στρώματα παρατρεχάμενων της εξουσίας και των λογικών της κυρίαρχης ψυχιατρικής αποτελούν το όχημα της περαιτέρω κατασταλτικής και αντιθεραπευτικής διολίσθησης της ψυχιατρικής. Οι «πρόθυμοι για όλα» συνεργάτες.

Όλο αυτό συμπλέει με τα σχέδια που προωθεί η ηγεσία του Υπουργείου, που ξεκίνησαν με την πλήρως πια νομιμοποιημένη θεσμοθέτηση της εκτέλεσης (και μάλιστα όσο πιο ανεξέλεγκτα γίνεται) ακούσιων νοσηλείων σε ιδιωτικές ψυχιατρικές κλινικές. Και, προφανώς, δεν είναι τυχαίο ότι πριν λίγες εβδομάδες επενέβη ο ίδιος ο εισαγγελέας του Αρείου Πάγου Ι. Ντογιάκος για να βάλει ένα, κατά κάποιον τρόπο, φρένο στις ακολουθούμενες διαδικασίες αφού στην (ούτως ή άλλως, χαριστική στους ιδιώτες) εγκύκλιο της Ζ. Ράπτη αναφέρεται ότι οι ιδιωτικές ψυχιατρικές κλινικές, για να μπορούν να δέχονται ακούσιες νοσηλείες, θα πρέπει να έχουν «βεβαίωση καλής λειτουργίας» (και «όχι αρνητική έκθεση ελέγχου») από

την Επιτροπής Προστασίας των Δικαιωμάτων. Σε εγκύκλιό του, της 11/6/21, προς τους εισαγγελείς Πρωτοδικών της χώρας, ανέφερε ότι η εφαρμογή της υπουργικής εγκυκλίου ξεκίνησε χωρίς να λαμβάνονται υπόψη αυτές οι προϋποθέσεις που έθετε η εγκύκλιος αυτή. Προφανώς, καθώς άνοιξε και πάλι, βάσει και του νόμου, πλέον, ο ασκός του Αιόλου των ακούσιων νοσηλειών προς τις ιδιωτικές κλινικές, κάποιες από τις προϋποθέσεις που έθετε, όπως η «έκθεση καλής λειτουργίας», θα θεωρήθηκαν δευτερεύουσας σημασίας λεπτομέρειες. Χώρια που, ακόμα και αν τηρηθούν και εφαρμοστούν και αυτές, παραμένει ανοιχτό το ερώτημα αν η εν λόγω Επιτροπή Δικαιωμάτων, στην οποία έχει ανατεθεί το εν λόγω έργο, είναι σε θέση να το κάνει, να κρίνει, δηλαδή, και με ποια κριτήρια, την καλή λειτουργία κλπ. Τι σημαίνει «καλή λειτουργία»... και μάλιστα ιδιωτικής κλινικής; Υπάρχει; Όταν στην Επιτροπή συμμετέχουν, μεταξύ άλλων, και στελέχη του ΣΥΝΟΨΥΝΟ που θέλει «ειδικό σώμα» τις ψυχιατρικές κλινικές για το δέσιμο των ασθενών;

Η θεσμοθέτηση των δυνατοτήτων εκτέλεσης ακούσιων νοσηλειών σε ιδιωτικές κλινικές πέραν όλων των άλλων, είναι και ένα σαφές βήμα προς την ιδιωτικοποίηση των υπηρεσιών. Ένα εγχείρημα στο οποίο συμμετέχουν τόσο οι φορείς του κερδοσκοπικού, όσο και αυτοί του «μη» κερδοσκοπικού τομέα, οι λεγόμενες ΜΚΟ ψυχικής υγείας, σε αгаσθή συνεργασία πάντα με την εκάστοτε ηγεσία του Υπουργείου, όποια κι αν είναι, από την εποχή του Λοβέρδου μέχρι σήμερα με την Ζ. Ράπτη.

Είναι χαρακτηριστικό το πώς η ΜΚΟ ΕΠΑΨΥ ανακοινώνει τη συνάντηση των ηγετικών στελεχών της με την Ζ. Ράπτη, το τι συζητήθηκε κλπ: μεταξύ άλλων το «καινοτόμο σχέδιο management οργανισμών ψυχικής υγείας (ΝΠΙΔ/ΝΠΔΔ) με στόχο την αναβάθμιση της ποιότητας φροντίδας και του ανθρώπινου δυναμικού». Από μόνο του το πλάνο, ακόμα και ως λέξεις, μαρτυρά για τους στόχους της ιδιωτικοποίησης (ποικιλότητες συμπράξεις δημόσιου/ιδιωτικού τομέα κλπ). Κι αφού ακολουθούν οι αναφορές σε κατ' όνομα δράσεις (πηγές νέων κονδυλίων), όπως η «ψυχολογική στήριξη ασθενών με covid-19», η «έγκαιρη παρέμβαση στην ψύχωση» κλπ, η ανακοίνωση καταλήγει με την «επιβεβαίωση του καλού κλίματος επικοινωνίας μεταξύ της ΕΠΑΨΥ και του υπουργείου Υγείας και συναποφασίστηκε η εμβάθυνση και διεύρυνση της συνεργασίας τους με στόχο την παροχή της βέλτιστης ποιότητας φροντίδας στην κοινότητα».

Ζήτησαν ενίσχυση και για τον ξενώνα εφήβων της ΕΠΑΨΥ, την ίδια στιγμή που είχαν διώξει και εγκαταλείψει στο Δρομοκαίτειο 18χρονη έφηβη, της οποίας είχαν ζητήσει την εισαγωγή λόγω «μη διαχειρίσιμης συμπεριφοράς», που πήγαζε σε μεγάλο βαθμό από την επικρεμάμενη εκδίωξή της από τη δομή λόγω ενηλικίωσης, χωρίς καμιά μέριμνα για την μετάβασή της έστω σε δομή ενηλίκων της ίδιας ΜΚΟ, καθώς μια κενή θέση που υπήρχε, καλύφθηκε, βάσει των επικρατουσών απροσωποποιητικών διαδικασιών μεταφοράς των ασθενών στις στεγαστικές δομές ως αντικειμένων, από άλλο άτομο! Δεν μπορούσαν, δηλαδή, και στην πραγματικότητα αρνούνταν, να την κρατήσουν μέχρι να βρεθεί θέση! Πάγια πολιτική όλων ανεξαιρέτως των ΜΚΟ ψυχικής υγείας να ξεφορτώνονται, όλο και πιο συχνά, ενοίκους των στεγαστικών τους δομών λόγω ανικανότητας να διαχειριστούν τις ανάγκες τους. Και πού να τους ξεφορτωθούν; Στο ψυχιατρείο, που πάντα το θέλουμε και μας είναι χρήσιμο για τους εσαεί εγκλεισμούς από τις δήθεν μεταρρυθμιστικές ΜΚΟ. Την ίδια στιγμή, ωστόσο, προσθέτουμε και μια-δυο χρηματοδοτούμενες δραστηριότητες, πχ, για τους πρόσφυγες, τώρα που τρέχουν τα κονδύλια για προγράμματα και παρεμβάσεις που κατ' ουδένα τρόπο αγγίζουν, έστω και κατ' ελάχιστον, την οδύνη και τις ανάγκες των προσφύγων.

Σ' όλα αυτά έρχεται να προστεθεί και η πρόσφατη εγκύκλιος για την λεγόμενη «έγκαιρη παρέμβαση στην ψύχωση», μια παρέμβαση αποκομμένη από ένα δίκτυο υπηρεσιών κοινοτικά βασισμένων, των οποίων η λεγόμενη «έγκαιρη παρέμβαση» θα μπορούσε να είναι μια μόνο πλευρά των ολιστικών παρεμβάσεών τους στην κοινότητα. Όπως είναι διατυπωμένο και θεσμοθετημένο, το όλο πλάνο δεν αφορά παρά, αφενός, θεωρητικές παραδόσεις σε κάποια πανεπιστημιακά αμφιθέατρα και αφετέρου, το περαιτέρω επιχειρηματικό άπλωμα (πανεπιστημίου και ΜΚΟ) για κάποιες επιλεγμένες περιπτώσεις, που μπορεί ν'

αποκτήσουν και πελατειακό χαρακτήρα, καθώς, μάλιστα, προβλέπεται και η ακριβής κοστολόγηση και του παραμικρού βήματος προς την «έγκαιρη παρέμβαση».

Και μέσα σ' όλο αυτό το βαλτώδες πεδίο, όπου κάθε εγκύκλιος δεν κάνει άλλο από το να σκάβει ακόμα πιο βαθιά μέσα στο βούρκο όπου σπρώχνεται όλο το σύστημα των υπηρεσιών, να μην ξεχάσουμε και το «μνημόνιο συνεργασίας» μεταξύ Υπουργείου Υγείας, Δικαιοσύνης και Προστασίας του Πολίτη, της 8/6/21, «για θέματα κοινού ενδιαφέροντος στον τομέα της ψυχικής υγείας». Θέματα, δηλαδή, που αφορούν στη διαχείριση της ακούσιας νοσηλείας και την επεξεργασία σχετικού νομοθετικού πλαισίου (για τη μεταφορά των ακουσίως προσαγόμενων για νοσηλεία κλπ).

Το ζήτημα της διαχείρισης και των διαδικασιών της ακούσιας νοσηλείας εκκρεμεί από την εποχή του σχετικού νομοσχεδίου του Σύριζα (το 2019), που θεσμοθετούσε ταυτόχρονα και την ακούσια θεραπεία στην κοινότητα και δεν είχε προλάβει να πάει στη Βουλή λόγω εκλογών.

Να είμαστε έτοιμοι/ες για το χειρότερο όταν, όπως φάνηκε και από δηλώσεις των υποψηφίων στις πρόσφατες εκλογές για ανάδειξη του νέου ΔΣ της ΕΨΕ, η επίσημη ψυχιατρική τάσσεται υπέρ των πιο σκληρών μέτρων και όλοι, πανεπιστημιακοί, ηγετικά μέλη των ΜΚΟ ψυχικής υγείας και άλλοι είχαν ήδη ταχτεί και υπέρ της ακούσιας θεραπείας στην κοινότητα.

Κανένας εφησυχασμός. Η κατάσταση στο χώρο της ψυχικής υγείας συμπυκνώνει στο έπακρο, και με τον πιο εκρηκτικό τρόπο, όλη την κοινωνική απορρύθμιση, την απανθρωποποιητική αντιμετώπιση και την περιθωριοποίηση όλων και πιο πλατειών στρωμάτων. Με την προϊούσα υποστελέχωση και υποχρηματοδότηση των υπηρεσιών να κάνουν ακόμα πιο άκαμπτους τους πολυπλόκαμους μηχανισμούς της καταστολής.

Είδαμε όλη αυτή την περίοδο πολύ καλά ότι η πανδημία έχει ένα ταξικό πρόσημο και οι συνέπειές της είναι πιο οδυνηρές και θανατηφόρες στους πιο φτωχούς και στους πιο ευάλωτους. Αποτελώντας, ταυτόχρονα, αφορμή και ευκαιρία για περαιτέρω καταστρατήγηση των όποιων δικαιωμάτων τους (σε στεγαστικές δομές, ψυχιατρικές κλινικές κλπ), όπως, άλλωστε, συμβαίνει με όλα, τα όποια εναπομείναντα, κεκτημένα όλων των λαϊκών στρωμάτων.

Το θεραπευτικό ήταν πάντα και πολιτικό και σήμερα είναι ακόμα περισσότερο.

29/6/2021